

Nr 23.

Av herr **Ekman**, om skrivelse till Konungen angående meddelande av närmare bestämmelser angående en praktisk och enhetlig tillämpning av strafflagens stadganden om dagsböter.

I 2 kap. 8 § strafflagen stadgas, bland annat:

»Böter ådömas i dagsböter. Antalet dagsböter bestämmes efter brottets beskaffenhet och vare minst en, högst etthundratjugu. Dagsboten fastställs i penningar till belopp från och med en till och med trehundra riksdaler riksmünt, efter ty provas skäligt med hänsyn till den sakfälldes inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Är brottet ringa, må dagsbotens belopp därefter jämkas.»

Vid tillämpningen av detta stadgande kan befaras, att vederbörande åklagaremyndighet kan komma att alltför närgånget intränga uti och kränka privatlivets helgd. Nedanstående referat (ur Sv. D.) torde härutinnan vara belysande:

Det nya systemet med dagsbot i svensk rätt, vilket tillämpas från årsskiftet för brott begångna efter den 1 jan. 1932, kommer tydligen icke bara att medföra ett betydligt ökat arbete för polismyndigheten utan även att draga med sig allvarliga konsekvenser i fråga om en tilltalads privata liv, som väl näppe-ligen varit lagstiftarnas mening. En mängd mindre förseelser, icke minst mot trafikförordningen, som tidigare straffats med böter, komma nu att få sonas med dagsbot. Härmed förstås enligt lagens mening det belopp, som en tilltalad person skäligen kan tänkas avstå pr dag utan att lida nöd eller brista i försörjningsskyldighet. Meningen härmed är naturligtvis att avpassa böterna icke endast efter brottets svårhet utan också efter den dömdes ekonomiska förhållanden. Utredning om dessa måste naturligtvis göras, och det ankommer på åklagaren att lämna domstolen vägledning härutinnan för att sätta denna i tillfälle att så rättvist som möjligt utdöma dagsbotbeloppet. För Stockholms vidkommande blir det polismyndigheten, som får göra den ekonomiska utredningen, enligt särskilda föreskrifter, utfärdade av överståthållarämbetet i en s. k. A-order.

Denna order kommenteras och exemplifieras i senaste numret av Svensk Polistidning av polisassessor K. G. A. Sandström, som ingående redogör för innebörden av dagsbotssystemet. Antalet dagsböter varierar från lägst 1 till högst 120. Beloppet av en dagsbot får aldrig överstiga 300 kr., hur stor inkomst den dömda än må ha. Om exempelvis en person har en årsinkomst av 5,400 kr., motsvarar detta en dagsinkomst av 15 kr. Under inga förhållanden kan då dagsboten fastställas till detta belopp, men väl till 10 kr. om den dömda är ogift

och icke har försörjningsskyldighet. Är han gift eller har underhållningsskyldighet i övrigt kan däremot dagsboten icke gärna bestämmas till högre belopp än 5 kr. — trots det dagsinkomsten i båda fallen är densamma.

Det gäller därför för polismyndigheten att i samband med uppsättandet av rapporter i mål, där dagsbot kan ifrågakomma, inhämta erforderliga uppgifter, som kunna läggas till grund för dagsbotens fixerande. För Stockholms vidkommande har genom Ö. Å:s försorg uppsatts blanketter, som polisen har att gå efter. Det gäller för den tilltalade att ge besked på följande 15 frågor:

1. Civilstånd (gift, ogift, fränskild, änka, änking).
2. Yrke och arbetsanställning.
3. Hemmavarande barn och deras ålder.
4. Kontant egen inkomst pr månad (år).
5. Övriga löneförmåner (fritt vivre, fri bostad e. d.).
6. Hustrus och hemmavarande barns inkomst (betr. gift kvinna uppgives mannens och barnens inkomst).
7. Pension, fattigvårdsunderstöd e. d.
8. Till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt senast taxerat belopp.
9. Ägd fastighet (med angivande av stad eller socken och taxeringsvärde).
10. Andra tillgångar (förmögenhet).
11. Försörjningsplikt mot annan än hustru och hemmavarande barn.
12. Bostadsförhållanden (bostadens och hyrans storlek).
13. Inneboende personer (med angivande av deras inackorderingsavgift).
14. Antalet hembiträden eller andra tjänare.
15. Skulder (även för ogulden skatt, fattigvård, oguldna tidigare böter o. d.).

Det blir, som synes, en grundlig undersökning av den tilltalades ekonomiska standard, som polisen får lov att göra. Vissa av de fordrade uppgifterna skola vederbörligen kunna styrkas och i tvivelaktiga fall skall särskild undersökning göras för att få lämnade upplysningar kontrollerade. Blanketterna skola ifyllas i två exemplar och i vederbörlig ordning överlämnas till åklagaren, som i sin tur sedan har att förete dem för domstolen, som får lägga utredningen till grund för bedömandet av dagsbotens storlek.

Assessor Sandström redogör vidare för de möjligheter, lagen räknat med i fråga om anstånd med böters gäldande och avbetalning av böter. Dessutom har han gjort en detaljgranskning rörande vilka förseelser mot vägtrafikstadgan, som hädanefter falla under dagsboten. Det blir alla dessa smärre förseelser, som bilister ofta råka göra sig skyldiga till, felaktig parkering, för hög hastighet, brott mot vänsterregeln vid möte o. s. v., som tidigare straffats med böter upp till 1,000 kr., vilka nu komma att sonas med dagsböter. Förf. pekar också till slut på den omständigheten att polisens utredning ibland kan bli ganska tidsödande, t. ex. i sådana fall, då den tilltalade är hemmahörande på annan ort än där polisförhöret hålles.

Varken i de nya lagbestämmelserna eller i kommentarerna till lagen anges någonting om hur den ekonomiska utredningen skall behandlas, varför den praxis tillämpas att de införskaffade uppgifterna, liksom polisrapporten i övrigt, höra till i lagens mening offentlig handling.

Ett fortgående på denna väg kan icke få äga rum. Lagen giver icke anledning till någon mera ingående utredning, än den som föreligger i de år för år avgivna skattedeklarationerna. Enligt min mening bör det vid dagsbotsbeloppets bestämmande vara nog, att polismyndigheten (eller domstolen) från veder-

börande länsstyrelse (resp. överståthållarämbetet) inforrar uppgift om slutsummorna av den tilltalades »inkomst», »förmögenhet», »försörjningsskyldighet» (som ju bör i skattedeklarationen angivas) samt »ekonomiska förhållanden i övrigt» (vilka för dagsbotens bestämmande icke kunna vara andra än de för skatteskyldigheten bestämmande).

Är den tilltalades ekonomiska ställning så blygsam, att han icke är skyldig avgiva skattedeklaration, lärer under inga förhållanden dagsboten kunna bestämmas till annat belopp än den lägsta lagen anger, nämligen en krona (dock med iakttagande av straffminimum 5 kr.).

Givetvis är det alltid den tilltalade obetaget, att antingen, innan dom faller, vid domstolen, eller besvärsvi i högre rätt få med särskilda bevis styrka, att dagsbotsbeloppet bör sättas lägre än av skattedeklarationen framgår, om han det gitter.

Jag hemställer alltså,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, efter verkställd utredning, meddela närmare bestämmelser angående en praktisk och enhetlig tillämpning av strafflagens stadganden om dagsböter.

Stockholm den 18 januari 1932.

K. J. Ekman.

